

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

7 päivänä heinäkuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Oikeuspaikkalauseke — Oikeudellinen yhteistyö siviilioikeudellisissa asioissa — Tuomioistuinten toimivalta ja tuomioiden täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeuden alalla — Asetus (EY) N:o 44/2001 — 23 artikla — Yleisiin sopimusehtoihin otettu lauseke — Osapuolten tällaisille ehdoille antama hyväksyntä — Tällaisen lausekkeen pätevyys ja täsmällisyys

Asiassa C-222/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Pécsi Törvényszék (Pécsin alioikeus, Unkari) on esittänyt 4.5.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 15.5.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Hőszig Kft.

vastaa

Alstom Power Thermal Services,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit C. Toader (esittelevä tuomari), A. Rosas, A. Prechal ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies V. Tourrès,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 21.1.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Alstom Power Thermal Services, edustajanaan S. M. Békési, ügyvéd,

— Unkarin hallitus, asiamiehinnään M. Z. Fehér ja G. Koós,

— Euroopan komissio, asiamiehinnään A. Tokár ja M. Wilderspin,

kuultuaan julkisasiamiehen 7.4.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: unkari.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 17.6.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 593/2008 (Rooma I) (EUVL 2008, L 177, s. 6) 10 artiklan 2 kohdan ja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1; jäljempänä Bryssel I -asetus) 23 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty riita-asiassa, jossa kantajana on Hőszig Kft. ja vastaajana Technos et Compagnien (jäljempänä Technos) laillinen seuraaja Alstom Power Thermal Services (jäljempänä Alstom) ja jossa on kyse asianosaisten välillä tehtyjen sellaisten sopimusten täyttämistä, joiden osalta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimivalta tutkia asia on kiistetty oikeuspaikkalausekkeen nojalla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Rooma I -asetus

- 3 Rooma I -asetuksen 1 artiklassa määritellään sen aineellinen soveltamisala. Artiklan 2 kohdassa säädetään tietyistä kysymyksistä, jotka jäävät sen soveltamisalan ulkopuolelle, kuten sen e alakohdassa mainitut ”välityssopimukset ja oikeuspaikkaa koskevat sopimukset”.
- 4 Asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimukseen sovelletaan sen maan lakia, jonka osapuolet ovat valinneet. Valinta (lakiviittaus) on tehtävä nimenomaisesti tai sen on käytävä selvästi ilmi sopimusehdoista tai tapaukseen liittyvistä olosuhteista. Osapuolet voivat määrätä valitsemansa lain sovellettavaksi koko sopimukseen tai vain osaan siitä.”
- 5 Asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Siltä osin kuin sopimukseen sovellettavaa lakia ei ole valittu 3 artiklan mukaisesti ja rajoittamatta 5–8 artiklan soveltamista, sopimukseen sovellettava laki määritetään seuraavasti:

– –

b) palvelun suorittamista koskevaan sopimukseen sovelletaan sen maan lakia, jossa palvelunsuorittajan asuinpaikka on;

– –”
- 6 Asetuksen 10 artiklan otsikko on ”Hyväksyntä ja aineellinen pätevyys”, ja se on muotoiltu seuraavasti:

”1. Sopimuksen ja sopimusehdon olemassaolo ja pätevyys määräytyvät sen lain mukaan, jota sopimukseen tai ehtoon olisi tämän asetuksen nojalla sovellettava, jos se olisi pätevä.

2. Jos olosuhteista ilmenee, että osapuolen menettelyn vaikutusten määrittäminen 1 kohdassa tarkoitetun lain mukaan ei olisi kohtuullista, tämä osapuoli voi kuitenkin osoittaaakseen, ettei ole antanut hyväksyntäänsä, vedota sen maan lakiin, jossa hänen asuinpaikkansa on.”

Bryssel I -asetus

7 Bryssel I -asetuksen johdanto-osan 11 ja 14 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. – –

--

(14) Jollei tässä asetuksessa säädetystä yksinomaista toimivaltaa koskevista perusteista muuta johdu, osapuolten oikeutta sopia toimivaltaisesta tuomioistuimesta on kunnioitettava muissa sopimuksissa kuin vakuutus-, kuluttaja- ja työsopimuksissa, joissa sallitaan ainoastaan rajoitetumpi oikeus sopia tuomioistuimen toimivallasta.”

8 Asetuksen 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,

--”

9 Asetuksen II luvun otsikko on ”Toimivalta”. Sen 7 jaksossa, jonka otsikko on ”Tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus”, olevassa 23 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jos asianosaiset, joista ainakin yhden kotipaikka on jäsenvaltiossa, ovat sopineet, että jäsenvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten on ratkaistava syntynyt riita tai tietystä oikeussuhteesta syntyvät vastaiset riidat, tuolla tuomioistuimella tai tuon jäsenvaltion tuomioistuimilla on toimivalta ratkaista asia. Toimivalta on yksinomainen, jos asianosaiset eivät toisin ole sopineet. Tällainen toimivaltaa koskeva sopimus on tehtävä:

a) kirjallisesti tai, jos se on tehty suullisesti, se on vahvistettava kirjallisesti; tai

b) sellaisessa muodossa, joka vastaa asianosaisten välille muodostunutta käytäntöä; tai

c) kansainvälisessä kaupassa sellaista muotoa noudattaen, joka vastaa sellaista kauppatapaa, jonka asianosaiset tunsivat tai joka heidän olisi pitänyt tuntea ja joka on kyseisen tyyppisten sopimusten osapuolten kyseisellä kaupan alalla laajalti tuntema ja säännöllisesti noudattama.

2. Kirjallisena pidetään myös kaikkea sähköisin keinoin tapahtunutta viestintää, josta jää pysyvä tallenne sopimuksesta.

--”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

10 Ranskaan sijoittautunut Technos-niminen oikeushenkilö halusi osallistua Ranskassa sijaitseviin voimaloihin tehtäviin rakennusinvestointeihin. Tätä tarkoitusta varten se pyysi Hőszigiltä tarjouksia töiden suorittamisesta alihankkijana. Technos lähetti Hőszigille sähköpostilla luettelon valmistettavista

ja siltä mahdollisesti tilattavista metallielementeistä, tiedot näiden teknisistä vaatimuksista sekä Technosin yleiset hankintaehdot (joulukuussa 2008 voimassa ollut versio, jäljempänä yleiset sopimusehdot).

11 Hőszig teki näiden tietojen perusteella hintatarjouksen, minkä jälkeen osapuolet tekivät toisiaan fyysisesti tapaamatta joukon alihankintasopimuksia Unkarissa valmistettavista metallielementeistä, jotka oli tarkoitettu käytettäväksi voimalaitosten rakenteisiin. Osapuolet ovat yksimielisiä siitä, että ensimmäinen näistä tehtiin 16.12.2010 (jäljempänä ensimmäinen sopimus).

12 Osapuolet sopivat joukosta muita sopimusehtoja ja tietyistä muutoksista töiden suorittamista varten. Ensimmäisen sopimuksen vahvistavassa dokumentissa oli luettelo, joka oli otsikoitu ”Käytettävät asiakirjat”, ja siinä oli mainittu seuraavat seikat:

”1) Tehty tilaus

2) Tekninen eritelmä T91000001 /1200 rev. C.

3) Technosin yleiset hankintaehdot (joulukuu 2008)

Asiakirjoja sovelletaan yllä mainitussa järjestyksessä.”

13 Tämän englanniksi laaditun sopimuksen viimeisellä sivulla oli myös maininta, jonka mukaan ”tilauksessa luetellaan kaikki sopimuksen toteuttamisen edellyttämät tärkeimmät asiakirjat ja tiedot. Teidän on huolehdittava siitä, että teillä on hallussanne asianmukaisin viittauksin varustetut asiakirjat sekä näissä vaaditut asiakirjat. Muussa tapauksessa voitte pyytää puuttuvia asiakirjoja meiltä kirjallisesti”.

14 Sopimuksen viimeisessä kohdassa määrättiin lisäksi, että ”toimittaja ilmoittaa olevansa tietoinen tämän tilauksen ehdoista, siihen liitetystä voimassa olevista yleisistä sopimusehdoista ja mahdollisen sopimuksen tai puitesopimuksen ehdoista ja hyväksyvänsä ne”.

15 Yleisten sopimusehtojen 23.1 kohta oli muotoiltu seuraavasti:

”Tilaukseen sovelletaan Ranskan lainsäädäntöä ja sitä tulkitaan Ranskan lainsäädännön mukaan. Kansainvälistä tavarankauppa koskevista sopimuksista 11.4.1980 tehtyä Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimusta ei sovelleta.

Tilauksen pätevyys, rajaamiseen, toimittamiseen tai lakkaamiseen perustuvat tai liittyvät riidat, joita sopimuspuolet eivät kykene sopimaan, käsitellään Pariisin tuomioistuimissa, joilla on yksinomainen ja lopullinen toimivalta niitä koskevissa menettelyissä, summaariset menettelyt ja kieltomääräykset sekä turvaamistoimimenettelyt mukaan lukien.”

16 Asianosaisten välille syntyi sopimusvelvoitteiden täyttämistä koskeva riita, jonka johdosta Hőszig nosti 31.10.2013 kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa sen paikkakunnan tuomioistuimena, missä sovitut suoritukset on täytetty tai täytettävä.

17 Kanteessaan Hőszig vetoaa pääasiallisesti siihen, että Ranskan lain valinta ei olisi selvästikään sen osalta ollut kohtuullinen vaikutusten määrittämiseksi Rooma I -asetuksen 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla, koska sopimusten kohteena olivat sen valmistamat tavarat ja koska sopimusvelvoitteet täytettiin sen toimipaikassa Unkarissa, sillä koko valmistusprosessi tapahtui siellä aina tavaroiden asiakkaalle toimittamiseen saakka.

- 18 Hőszig väittää siis, että yleisten sopimusehtojen ja asianosaisten tekemien sopimusten välistä suhdetta pitäisi arvioida Unkarin oikeuden valossa. Tähän lainsäädäntöön tukeutumalla se katsoo, etteivät yleiset sopimusehdot ole erottamaton osa näitä sopimuksia. Näin ollen yleisissä sopimusehdoissa oleva lainvalintamääräys on sen mukaan merkityksetön ja asiassa on sovellettava Rooma I -asetuksen 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti Unkarin lakia.
- 19 Tuomioistuinten toimivallan osalta Hőszig esittää tämän jälkeen, että koska yleiset sopimusehdot eivät ole osa sopimuskokonaisuutta, tämä toimivalta kuuluu Unkarin tuomioistuimille Bryssel I -asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti.
- 20 Lopuksi Hőszig väittää, että vaikka yleiset sopimusehdot katsottaisiin erottamattomaksi osaksi osapuolten välillä tehtyjä sopimuksia, niihin otettu oikeuspaikkalauseke ei ole Bryssel I -asetuksen vaatimusten mukainen, koska lausekkeessa viitataan ”Pariisin tuomioistuimiin”. Koska Pariisi (Ranska) ei ole valtio, ilmaisulla ei nimetä tiettyä tuomioistuinta vaan kaikki tämän kaupungin alueella sijaitsevat tuomioistuimet.
- 21 Alstom on esittänyt oikeudenkäyntiväitteen, jonka mukaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole asiassa toimivaltainen. Se viittaa väitteessään yleisiin sopimusehtoihin, jotka ovat sen mukaan erottamaton osa sopimuksia. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei näin ollen ole Alstomin mukaan yleisten sopimusehtojen 23.1 kohdan nojalla toimivaltainen ratkaisemaan pääasiaa.
- 22 Alstomin mukaan Rooma I -asetuksen 10 artiklan 2 kohta tarjoaa Hőszigille mahdollisuuden osoittaa, ettei se ole antanut hyväksyntäänsä sopimukselle tai jollekin sen määräyksistä, viittaamalla tätä varten kotipaikkavaltionsa eli Unkarin lakiin, jos olosuhteista ilmenee, ettei olisi kohtuullista määrittää sen hyväksyntää sovellettavan lain osalta tämän asetuksen mukaisesti. Rooma I -asetuksen 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu osapuolen ”menettelyn vaikutusten määrittäminen” Ranskan oikeuden perusteella olisi Alstomin mukaan kuitenkin tässä tapauksessa täysin kohtuullista, koska Hőszig oli ranskalaiseen voimallitukseen Ranskassa suoritettavia rakennusinvestointeja koskevan, Ranskassa julkaistun julkisen hankintamenettelyn tarjoajan alihankkija.
- 23 Yleisten sopimusehtojen 23.1 kohtaan otettu oikeuspaikkalauseke on lisäksi Alstomin mukaan täysin Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdan sisällön mukainen, koska Pariisin kaupungin tuomioistuimet ovat jäsenvaltion, Ranskan tasavallan, tuomioistuimia. Hőszigin puoltamassa suppeassa tulkinnassa ei oteta huomioon tämän asetuksen johdanto-osan 14 perustelukappaletta, jonka mukaan osapuolten sopimusvapautta on kunnioitettava.
- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa Alstomin esittämään toimivallan puuttumista koskevaan oikeudenkäyntiväitteeseen, että olisi selvitettävä, ovatko yleiset sopimusehdot erottamaton osa asianosaisten välistä sopimuskokonaisuutta. Tässä yhteydessä olisi määritettävä, mitkä Rooma I -asetuksen 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista olosuhteista on otettava huomioon arvioitaessa sitä, onko Hőszig antanut hyväksyntänsä yleisten sopimusehtojen soveltamiselle.
- 25 Jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päättyy Hőszigin kotipaikkavaltion lain perusteella katsomaan, että yleiset sopimusehdot ovat erottamaton osa asianosaisten välistä sopimuskokonaisuutta, olisi tällöin selvitettävä, vastaako näiden yleisten sopimusehtojen 23.1 kohdassa oleva oikeuspaikkalauseke Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa vahvistettuja vaatimuksia.

26 Pécsi Törvényszék (Pécsin alioikeus) on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Rooma I -asetuksen osalta:

- Voiko jäsenvaltion tuomioistuin tulkita Rooma I -asetuksen 10 artiklan 2 kohdassa olevaa ilmaisua ’olosuhteista ilmenee’ siten, että ’huomioon otettavina olosuhteina’ sen selvittämiseksi, onko kohtuullista katsoa, ettei sopimuspuoli antanut hyväksyntäänsä sopimuspuolen kotipaikkavaltion lainsäädännön mukaan, on tarkasteltava sopimuksen teko-olosuhteita, sopimuksen kohdetta ja sopimusvelvoitteiden täyttämistä?
- Onko edellä ensimmäisessä luetelmakohdassa kuvatussa tapauksessa Rooma I -asetuksen 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja vaikutuksia tulkittava siten, että silloin kun sopimuspuolen kotipaikkavaltion lain perusteella huomioon otettavista olosuhteista käy ilmi, ettei ole kohtuullista, että sopimuspuolen menettely olisi merkinnyt artiklan 1 kohdassa tarkoitettua hyväksynnän antamista, jäsenvaltion tuomioistuimen on ratkaistava sopimusehtojen olemassaolo ja pätevyys sopimuspuolen kotipaikkavaltion lainsäädännön mukaisesti?
- Voiko jäsenvaltion tuomioistuin omaksua Rooma I -asetuksen 10 artiklan 2 kohdasta tulkinnan, jonka mukaan – kaikki tapauksen olosuhteet huomioon ottaen – tuomioistuin voi harkintavaltansa nojalla katsoa, että huomioon otettavien olosuhteiden perusteella 10 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua sovellettavaa lainsäädäntöä koskevan hyväksynnän antaminen ei ollut sopimuspuolen menettelyn kohtuullinen seuraus?
- Jos sopimuspuoli vetoaa Rooma I -asetuksen 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla kotipaikkavaltionsa lainsäädäntöön osoittaakseen hyväksynnän antamatta jättämisen, onko jäsenvaltion tuomioistuimen otettava huomioon kyseinen lainsäädäntö ratkaistakseen sen, oliko näiden ’olosuhteiden’ vuoksi katsottava, että lainsäädäntöä koskevan hyväksynnän antaminen ei ole sopimuspuolen menettelyn kohtuullinen seuraus?
- Onko tässä tapauksessa sellainen jäsenvaltion tuomioistuimen omaksuma tulkinta unionin oikeuden vastainen, jonka mukaan ’olosuhteilla’ tarkoitetaan hyväksynnän antamatta jättämisen kohtuullisuutta selvitettyä sopimuksen teko-olosuhteita, sopimuksen kohdetta ja sopimuksen täyttämistä?

2) Bryssel I -asetuksen osalta:

- Onko sellainen jäsenvaltion tuomioistuimen omaksuma tulkinta Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdan vastainen, joka edellyttää juuri tietyn tuomioistuimen nimeämistä, vai – kun otetaan huomioon asetuksen johdanto-osan 14 perustelukappaleessa muotoiltu vaatimus – riittääkö, että käytetystä muotoilusta käy yksiselitteisesti ilmi sopimuspuolten tahto tai tarkoitus?
- Soveltuuko Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdan vaatimusten kanssa yhteen sellainen jäsenvaltion tuomioistuimen omaksuma tulkinta, jonka mukaan toimivaltauseke, joka on toisen sopimuspuolen yleisissä hankintaehdoissa ja jonka nojalla tilauksen pätevydestä, toimittamisesta tai lakkaamisesta johtuvissa tai niihin liittyvissä sopimuspuolten riidoissa, joita ei kyetä sopimaan, lopullinen ja yksinomainen toimivalta on tietyn jäsenvaltion kaupungin tuomioistuimilla – tässä tapauksessa Pariisin tuomioistuimilla – on riittävän täsmällinen, koska sen muotoilusta – kun otetaan huomioon asetuksen johdanto-osan 14 perustelukappaleessa ilmaistu vaatimus – käy yksiselitteisesti ilmi sovittua jäsenvaltiota koskeva tahto tai tarkoitus?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Toinen kysymys

- 27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään, joka on käsiteltävä ensin, vastauksen siihen, onko Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen oikeuspaikkalauseke, joka on otettu tilaajan yleisiin hankintaehtoihin, jotka on mainittu dokumenteissa, joilla näiden osapuolten väliset sopimukset on vahvistettu, ja jotka on toimitettu sopimuspuolelle sopimusta tehtäessä, ja jossa toimivaltaisiksi tuomioistuimiksi määrätään jäsenvaltion tietyn kaupungin tuomioistuimet, vastaa mainitussa säännöksessä olevia osapuolten hyväksyntää ja tällaisen lausekkeen sisällön täsmällisyyttä koskevia vaatimuksia.
- 28 Aluksi on muistutettava siitä, että kun oikeuspaikkalausekkeen tulkinta sen soveltamisalaan kuuluvien riitojen määrittämiseksi on sen kansallisen tuomioistuimen tehtävä, jossa oikeuspaikkalausekkeeseen vedotaan (tuomio 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan on niin, että osapuolten tällaisessa lausekkeessa sopiman jäsenvaltion tuomioistuimen tai tuomioistuinten toimivalta on lähtökohtaisesti yksinomainen (ks. vastaavasti tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 24 kohta).
- 29 Tämän jälkeen on muistettava, että kun otetaan huomioon tämän asetuksen tavoitteet ja yleinen rakenne ja sen yhdenmukaisen soveltamisen takaaminen, on tärkeää, ettei sen 23 artiklassa tarkoitettua tuomioistuimen toimivaltaa koskevan sopimuksen käsitettä tulkita siten, että siinä viitataan ainoastaan jonkin kyseessä olevan valtion sisäiseen oikeuteen, vaan sitä on pidettävä itsenäisenä käsitteenä (tuomio 7.2.2013, Refcomp, C-543/10, EU:C:2013:62, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 30 Lopuksi todettakoon, että siltä osin kuin Bryssel I -asetuksella on jäsenvaltioiden välisissä suhteissa korvattu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna uusien jäsenvaltioiden liittymistä tähän yleissopimukseen koskevilla myöhemmillä yleissopimuksilla (jäljempänä Brysselin yleissopimus), unionin tuomioistuimen mainitun yleissopimuksen määräyksistä antama tulkinta pätee myös asetuksen säännösten tulkinnan osalta, mikäli kyseisten määräysten ja säännösten voidaan katsoa vastaavan toisiaan (tuomio 23.10.2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 31 Brysselin yleissopimuksen 17 artiklan ensimmäisen kappaleen osalta, jonka sijaan Bryssel I -asetuksen 23 artikla on tullut, unionin tuomioistuin on todennut, että oikeuspaikkalausekkeesta, joka on menettelyllinen keino, määrätään yleissopimuksen määräyksissä, joiden tavoitteena on tuomioistuimen kansainvälistä toimivaltaa koskevien yhdenmukaisten sääntöjen luominen (tuomio 3.7.1997, Benincasa, C-269/95, EU:C:1997:337, 25 kohta).
- 32 Oikeuskäytännössä on jo todettu myös, että mainitun määräyksen tavoitteena on se, että juuri siinä määrätään oikeuspaikkalauseketta koskevista muotovaatimuksista, jotta taattaisiin oikeusvarmuus ja varmistettaisiin sopimuspuolten hyväksyminen (ks. vastaavasti tuomio 16.3.1999, Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 33 Bryssel I-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa vahvistettujen vaatimusten osalta on muistettava, että säännöksessä säädetään pääasiallisesti muotovaatimuksista ja mainitaan yksi tällaiseen lausekkeeseen kohdistuva aineellinen vaatimus, jonka mukaan lausekkeen kohteena on oltava tietty oikeussuhde (ks. vastaavasti tuomio 20.4.2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 34 Käsiteltävässä tapauksessa aineellinen vaatimus täyttyy, sillä ennakkoratkaisupyyntöön mukaan pääasian asianosaisia sitoo joukko alihankintasopimuksia.
- 35 Muotovaatimusten osalta on yhtäältä muistettava, että Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdan sanamuodon mukaan on niin, että jotta tuomioistuimen toimivaltaa koskeva sopimus olisi pätevä, se on tehtävä kirjallisesti, tai jos se on tehty suullisesti, se on vahvistettava kirjallisesti, tai sitten se on tehtävä sellaisessa muodossa, joka vastaa asianosaisten välille muodostunutta käytäntöä, tai kansainvälisessä kaupassa sellaista muotoa noudattaen, joka vastaa sellaista kauppatapaa, jonka asianosaiset tunsivat tai joka heidän olisi pitänyt tuntea. Tämän artiklan 2 kohdan nojalla ”kirjallisena” pidetään ”kaikkea sähköisin keinoin tapahtunutta viestintää, josta jää pysyvä tallenne sopimuksesta” (ks. vastaavasti tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 24 kohta).
- 36 On myös niin, että sopimuspuolten hyväksynnän tosiasiallisuus on yksi Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdan tavoitteista (ks. vastaavasti tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tämän oikeuttavana perusteena on heikomman sopimuspuolen suojeleminen estämällä se, että yhden sopimuspuolen sopimukseen sisällyttämät oikeuspaikkalausekkeet jäisivät huomaamatta (ks. vastaavasti tuomio 16.3.1999, Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 Asiaa käsittelevällä tuomioistuimella on in limine litis velvollisuus tutkia, onko oikeuspaikkalausekkeelle saatu tosiasiallisesti sopimuspuolten hyväksyntä, minkä on ilmeistä selkeästi ja tarkasti, koska Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa asetettujen muotovaatimusten tarkoituksena on tässä yhteydessä taata, että hyväksyntä on todella saatu (tuomio 6.5.1980, Porta-Leasing, 784/79, EU:C:1980:123, 5 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 38 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 33 ja 34 kohdassa todennut, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä nähdään, että Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen osapuolten välisen sopimuksen olemassaolo voidaan johtaa siitä, että asetuksen 23 artiklan 1 kohdan muotovaatimuksia on noudatettu.
- 39 Unionin tuomioistuin on jo todennut pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa oikeuspaikkalauseke on yleisissä sopimusehdoissa, että tällainen lauseke on laillinen silloin, kun sopimuspuolten allekirjoittamassa sopimustekstissä on nimenomainen viittaus yleisiin sopimusehtoihin, joihin oikeuspaikkalauseke sisältyy (ks. vastaavasti tuomio 16.3.1999, Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, 13 kohta ja tuomio 20.4.2016, Profit Investment SIM, C-366/13, EU:C:2016:282, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 40 Tämä pätee kuitenkin vain, kun viittaus on nimenomainen, kun tavanomaisella huolellisuudella toimiva osapuoli voi tarkastaa sen ja kun on osoitettu, että yleiset sopimusehdot, joihin oikeuspaikkalauseke sisältyy, on todella toimitettu sopimuspuolelle (ks. vastaavasti tuomio 14.12.1976, Estasis Saloti di Colzani, 24/76, EU:C:1976:177, 12 kohta).
- 41 Käsiteltävässä tapauksessa ennakkoratkaisupyyntöstä käy ilmi, että oikeuspaikkalauseke on muotoiltu Technosin yleisissä sopimusehdoissa, joista puolestaan on maininta dokumenteissa, joilla näiden osapuolten väliset sopimukset vahvistetaan, ja jotka on toimitettu sopimuspuolelle sopimuksia tehtäessä.
- 42 Edellä esitetystä seuraa siis, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen oikeuspaikkalauseke vastaa Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa vahvistettuja muotovaatimuksia.
- 43 Oikeuspaikkalausekkeen täsmällisyyden osalta tapauksissa, joissa on ollut kyse jäsenvaltion sen tuomioistuimen tai niiden tuomioistuinten määrittämisestä, joka on toimivaltainen tai jotka ovat toimivaltaisia osapuolten välillä syntyneiden tai syntyvien riitojen osalta, unionin tuomioistuin on jo

todennut Brysselin yleissopimuksen 17 artiklasta, että tässä määräyksessä käytettyjä ilmaisuja ei voida tulkita siten, että ne edellyttävät, että oikeuspaikkalauseke on muotoiltava siten, että toimivaltainen tuomioistuin voidaan päätellä pelkästään oikeuspaikkalausekkeen sanamuodon perusteella. Riittää näet, että lausekkeessa yksilöidään ne objektiiviset tekijät, joista sopimuspuolet ovat sopineet valitakseen sen tuomioistuimen tai ne tuomioistuimet, jotka sopimuspuolten mukaan ovat toimivaltaisia ratkaisemaan jo syntyneet tai syntyvät riidat. Näiden tekijöiden ohella, joiden tulee olla niin täsmällisiä, että asiaa käsittelevä tuomioistuin voi päätellä, onko se toimivaltainen asiassa, voidaan tarvittaessa ottaa huomioon kunkin tapauksen olosuhteet (tuomio 9.11.2000, Coreck, C-387/98, EU:C:2000:606, 15 kohta).

- 44 Tällaisen yleiseen kauppatapaan perustuvan tulkinnan oikeuttaa se, että Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohta perustuu, kuten asetuksen johdanto-osan 11 ja 14 perustelukappale osoittavat, asetuksen soveltamisalaan kuuluvien riitojen ratkaisemiseen toimivaltaisiksi määritettävien tuomioistuinten valintaa koskevan osapuolten sopimusvapauden tunnustamiseen (ks. vastaavasti, tuomio 9.11.1978, Meeth, 23/78, EU:C:1978:198, 5 kohta ja tuomio 21.5.2015, El Majdoub, C-322/14, EU:C:2015:334, 26 kohta).
- 45 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteamusten mukaan pääasiassa kyseessä olevan oikeuspaikkalausekkeen nojalla Pariisin tuomioistuimilla on ”yksinomainen ja lopullinen toimivalta” ratkaista osapuolten välillä mahdollisesti syntyvät riidat.
- 46 Vaikka tässä lausekkeessa ei siis nimenomaisesti mainita jäsenvaltiota, jonka tuomioistuinten toimivallasta osapuolet ovat sopineet, tuomioistuinta, joita siinä on tarkoitettu, ovat jäsenvaltion pääkaupungin tuomioistuimet ja tässä tapauksessa siis myös sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jonka lakia osapuolet ovat määränneet sovellettavan sopimukseen, joten mitään syytä ei ole epäillä, että kyseisellä lausekkeella, joka sisältyy pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen sopimukseen, on haluttu antaa yksinomainen toimivalta mainitun jäsenvaltion oikeuslaitokseen kuuluville tuomioistuimille.
- 47 Käsiteltävän tapauksen tosiseikoista, sellaisina kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on ne todennut, nähdään, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen oikeuspaikkalauseke vastaa niitä täsmällisyyttä koskevia vaatimuksia, jotka on käyty läpi edellä 43 kohdassa.
- 48 Lisäksi on tuotava esiin se, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 44 kohdassa korostanut, että oikeuspaikkalausekkeella, jossa mainitaan jäsenvaltion tietyn kaupungin ”tuomioistuimet”, viitataan implisiittisesti mutta välttämättä kyseisessä jäsenvaltiossa voimassa olevaan toimivaltasääntöjärjestelmään sen tuomioistuimen määrittämiseksi, jossa kanne on nostettava.
- 49 Toiseen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että Bryssel I -asetuksen 23 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen oikeuspaikkalauseke, joka on otettu tilaajan yleisiin hankintaehtoihin, jotka on mainittu dokumenteissa, joilla näiden osapuolten väliset sopimukset on vahvistettu, ja jotka on toimitettu sopimuspuolelle sopimusta tehtäessä, ja jossa toimivaltaisiksi tuomioistuimiksi määrätään jäsenvaltion tietyn kaupungin tuomioistuimet, vastaa mainitussa säännöksessä olevia osapuolten hyväksyntää ja tällaisen lausekkeen sisällön täsmällisyyttä koskevia vaatimuksia.

Ensimmäinen kysymys

- 50 Rooma I -asetusta ei sen 1 artiklan 2 kohdan e alakohdan nojalla voida soveltaa oikeuspaikkalausekkeisiin.

- 51 Kuten toiseen kysymykseen annetusta vastauksesta käy ilmi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei myöskään ole toimivaltainen tutkimaan pääasiaa. Sen ei näin ollen tarvitse ratkaista kysymystä sen lausekkeen pätevydestä, jonka Hőszig on myös riitauttanut vetoamalla Rooma I -asetuksen 10 artiklan 2 kohtaan ja jonka mukaan kyseessä oleviin sopimuksiin sovelletaan Ranskan lakia.
- 52 Ensimmäiseen kysymykseen ei näin ollen tarvitse vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 53 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 23 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen oikeuspaikkalauseke, joka on otettu tilaajan yleisiin hankintaehtoihin, jotka on mainittu dokumenteissa, joilla näiden osapuolten väliset sopimukset on vahvistettu, ja jotka on toimitettu sopimuspuolelle sopimusta tehtäessä, ja jossa toimivaltaisiksi tuomioistuimiksi määrätään jäsenvaltion tietyn kaupungin tuomioistuimet, vastaa mainitussa säännöksessä olevia osapuolten hyväksyntää ja tällaisen lausekkeen sisällön täsmällisyyttä koskevia vaatimuksia.

Allekirjoitukset